Yoshimi Futamura

Een gesprek met klei

Intrigerend zijn de grote objecten van Yoshimi Futamura. Hun ruwe, korrelige buitenkant doet denken aan oude, verweerde rotsformaties. Tegelijkertijd zijn de ronde vormen heel organisch, ze lijken geboren en gegroeid. Ze tonen de Japanse verbondenheid met de natuur.

Voor Yoshimi Futamura (Japan, 1959) is de natuur de belangrijkste inspiratiebron. ‘Voor Japanners is dat heel voor de hand liggend. De natuur om ons heen is groots en tegelijkertijd bedreigend: de schoonheid van de sakura, de kersenbloesem, tegenover de verschrikking van de tsunami. We hebben er als volk mee leren leven en er een diep respect voor gekregen. Dat komt ook tot uiting in de belangrijkste religie, shinto. Het animisme geeft aan alles om ons heen een goddelijke essentie. Dat gevoel van verbondenheid en ontzag wil ik in mijn stukken verbeelden.’ De grote objecten waar Futamura bekend om is, roepen dat gevoel van ontzag ook op. Ze zijn ruw van buiten en omvatten iets mysterieus.

Aanraking

Yoshimi groeide op in een dorp in de buurt van Nagoya op het grootste eiland van Japan, Honshū, en in de buurt van de belangrijke keramieksteden Seto en Tokoname. ‘We waren een traditioneel Japans gezin en we woonden temidden van de rijstvelden, een uur lopen van school. Er was altijd thee: niet alleen als ik thuis kwam of als er bezoek was, maar de hele dag door. Ik was best een nieuwsgierig kind en ik herinner me, dat ik stiekem naar de kast sloop waar de theekommen opgeborgen waren, om ze even aan te raken. Het was mijn eerste contact met keramiek. Later, toen ik al op de middelbare school zat, zag ik op de televisie een documentaire over Shōji

*Op de vorige pagina: **Magic Pot**, 2021, 45 x 45 x 57 cm ▼ **Black Hole**, 2021, 53 x 51 x 51 cm*
Foto’s bij dit artikel, voor zover niet anders aangegeven: ??

Hamada. Ze lieten zien hoe hij in zijn atelier aan het werk was. Het was betoverend voor me en ik dacht meteen *daar kun je dus ook je beroep van maken, dat wil ik ook!* Mijn familie was minder enthousiast, maar ik ging toch keramiek studeren in Seto, elke dag een uur reizen heen en terug.
In die tijd was er een hele opleving van het (keramiek)ambacht en de school in Seto was heel populair, ook onder buitenlanders. Ik bleef er drie jaar en ging toen in een fabriek werken waar ze traditionele keramiek maakten.' Daar bleef ze zeven jaar en in die tijd verbreedde ze haar kennis van de Japanse ambachten door bezoek aan veel tentoonstellingen.

Wortels

Rond 1986 vond Futamura het tijd om haar eigen weg te zoeken. Ze nam een jaar vrij en ging met een vrijwilligersorganisatie naar Sri Lanka. 'De wereld ging voor me open en ik besefte dat ik overal in de wereld op mijn plaats kon zijn. Dat bleek ook wel toen ik naar Parijs ging. Ik sprak de taal niet, maar kon me al snel aanpassen. Ik ging als eerste Japanse studeren aan de École Supérieure des Arts Appliqués Duperré (1989-1994). De studenten kwamen van over de hele wereld en ik voelde me er thuis. De Japanse kunst en cultuur waren destijds heel populair in Parijs, met ook veel tentoonstellingen over ambachten.'

Het werd tijd om eigen werk te maken en in de wereld te zetten. Yoshimi kreeg aanbiedingen om in Parijs in galeries tentoon te stellen. Keramiekmarkten zoals in Japan waren er nog nauwelijks. Al in het begin bleek de natuur haar inspiratie te zijn: de tentoonstellingen hadden als titel *Vagues de terre* (golven van klei) en *Sous la terre* (onder de grond). Die laatste refereerde aan de eerste

*Op de vorige pagina: titel, 20??, ?? x ?? x ?? cm ▼ **Black Hole**, wandsculptuur, 2018, 49 x 49 x 12 cm*
Op de volgende pagina: ▲ Titel, 20??, ?? x ?? x ?? cm ▼ Titel, 20??, ?? x ?? x ?? cm

TENMOKU
Noir Brillant
NOIR Mat
ORIBE vert
SLANG Mat 2
SHIMPO
SHIMPO

Op de vorige pagina: Titel, 20??, ?? x ?? x ?? cm ▲ Titel, 20??, ?? x ?? x ?? cm
Op de volgende pagina: Wandsculptuur, 20??, 61 x 32 x 11 cm

wortelvormen die ze daar liet zien. Dat bleek een thema met mogelijkheden. In 1997 liet ze *50 Racines arrachées* zien. Opgehangen aan draden gaven die lange dunne wortels een ontheemd gevoel. ‘Dat is natuurlijk ook de essentie. Ver van huis, in een ander land, maar toch op mijn plek. Beter in staat om van een afstandje de Japanse cultuur op waarde te schatten.’

Geen verspilling

Al vanaf het begin stammen de bolronde vormen. In het begin glad, later steeds ruwer. ‘Bij toeval kreeg ik een lading vuil porselein en – zoals mijn Japanse leermeester lang geleden zei – een korrel klei is als een korrel rijst, je mag hem niet verspillen. Dus testte ik veel, voegde chamotte en veldspaat toe en vond zo het mengsel dat bij me paste. Dat illustreert ook wel hoe ik met de klei omga en de klei met mij. Het is een soort conversatie. Ik wil openen of duwen en de klei vertelt me dat het niet wil. Een soort heftige discussie dus en ik win niet altijd…’ Sinds de ramp van 2011 zijn de vormen zichtbaar veranderd. Ze geven de verwoesting weer, de onzekerheid over de toekomst. ‘Ik werd door een vriend opgebeld toen het gebeurde. Verschrikkelijk die beelden op de tv. Nog nooit heb ik zo heftig aan mijn land gedacht. Toen ik de volgende dag mijn oven openmaakte, lag het werk voor een deel in stukken. Sommige waren mooi, aan andere moest ik echt wennen. Op den duur heb ik ze geaccepteerd en nam ze als uitgangspunt voor nieuwe werk: de *Black Holes*. Zo kan tegenslag toch helpen…’